

УДК 346

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.34.08>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КОНЦЕСІЮ ЯК ВИДУ СТИМУЛЮЮЧОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДО ПРАВА ЄС

Курепіна Олена Юріївна,
orcid.org/0009-0001-2096-7943
кандидат юридичних наук, докторант
(Державна установа «Інститут
економіко-правових досліджень імені
В. К. Макутова Національної академії
наук України», м. Київ, Україна)

У статті відзначається, що важливого значення набувають інвестиційно орієнтовані правові засоби організації господарських зв'язків та залучення фінансових коштів бізнесу у повоєнне відновлення економіки, серед яких особливого значення набуває концесія. Наголошується на тому, що концесія складає важливу частину змістовних блоків переговорної рамки щодо вступу до ЄС, у зв'язку з чим актуалізується потреба у обґрунтуванні напрямів наближення концесійного законодавства України до права ЄС, а саме у частині визначення шляхів транспозиції у національне законодавство Директиви 2014/23/ЄС. Обґрунтовано положення про важливість врахування підходів, які отримали закріплення у праві ЄС, щодо відмежування концесійного договору та державного контракту, що зумовлює предмет регулювання законодавства про концесію у ЄС. Суперечливе відтворення зазначених підходів у законодавстві України заклало внутрішню колізію у Законі України «Про концесію», яка полягає у закріпленні можливості повного відшкодування здійснених концесіонером інвестицій (ч. 2 ст. 34) всупереч встановленому обмеженню предметної сфери Закону України «Про концесію» шляхом виключення з-під сфери дії цього Закону проєктів, які передбачають повне відшкодування (абз. 3 ч. 6 ст. 2). Встановлено, що Закон України «Про концесію» передбачає можливість покладення на концесіонера окремих соціально-трудоових обов'язків, в той час як обов'язки з дотримання екологічних, кліматичних та інноваційних вимог, що отримали закріплення у Директиві 2014/23/ЄС, не знайшли належного рівня відтворення та деталізації. Визнається, що виправданим та релевантним вимогам права ЄС є захід, яким передбачається розроблення низки законопроєктів, у тому числі, щодо запровадження процедур укладення договорів концесії згідно з принципами та положеннями Директиви 2014/24/ЄС. У зв'язку з цим логічним продовженням запланованих законодавчих змін пропонується визнати закріплення вимоги про поширення законодавства про публічні закупівлі на концесійні відносини та відносини, що виникають у межах державно-приватного партнерства (зважаючи на те, що концесія кваліфікується як форма здійснення державно-приватного партнерства).

Ключові слова: концесія, стимулюючий правовий режим господарювання, інвестиції, публічні закупівлі, право ЄС.

SOME ASPECTS OF ALIGNING UKRAINIAN CONCESSION LEGISLATION AS A TYPE OF THE LEGAL REGIME STIMULATING ECONOMIC ACTIVITIES WITH EU LAW

Kurepina Olena Yuriivna,
orcid.org/0009-0001-2096-7943
Candidate of Juridical Sciences,
doctoral researcher
(State Organization “V. Mamutov Institute
of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences
of Ukraine”, Kyiv, Ukraine)

The article highlights the growing importance of investment-oriented legal instruments for organizing business relations and attracting financial resources for post-war economic recovery, with particular emphasis on concession. It is noted that concession plays a significant role in the substantive blocks of the negotiation framework for EU accession, thus underscoring the need to justify the directions for aligning Ukraine's concession legislation with EU law, particularly in terms of the transposition of Directive 2014/23/EU into national law. The article justifies the importance of considering the approaches enshrined in EU law regarding the distinction between concession contracts and public contracts, which defines the scope of EU concession legislation. The contradictory reproduction of these approaches in Ukrainian legislation has created an internal conflict in the Law of Ukraine «On Concession», which allows for the full reimbursement of investments made by the concessionaire (Part 2 of Article 34), contrary to the limitation of the Law's scope by excluding projects that provide for full reimbursement (Paragraph 3 of Part 6 of Article 2). It is established that the Law of Ukraine «On Concession» allows for the imposition of certain social and labor obligations on the concessionaire, while obligations to comply with environmental, climate, and innovation requirements, enshrined in Directive 2014/23/EU, have not been adequately reflected or detailed. It is acknowledged that a justified and EU law-compliant measure involves the development of a series of legislative proposals, including the introduction of procedures for concluding concession contracts according to the principles and provisions of Directive 2014/24/EU. In this regard, a logical continuation of the planned legislative changes is the proposal to establish a requirement for the application of public procurement legislation to concession relations and relations arising within public-private partnerships (considering that concession is qualified as a form of public-private partnership).

Key words: concession, legal regime stimulating economic activities, investment, public procurement, EU law.

Постановка проблеми. Можливості держави безпосередньо здійснювати фінансування відбудови об'єктів житлово-комунального господарства, виробничих фондів, об'єктів соціальної інфраструктури тощо традиційно є обмеженими, зважаючи на значну вартість реалізації інвестиційних проєктів. В умовах, коли країна потерпає від військової агресії та потребує значних ресурсів на задоволення оборонних потреб, важливого значення набувають інвестиційно орієнтовані правові засоби організації господарських зв'язків та залучення фінансових коштів бізнесу у відновлення економіки. Одним з таких засобів правового регулювання взаємовідносин держави, територіальних громад та бізнесу на інвестиційно-інноваційній основі слід визнати концесії, які розглядаються крізь призму стимулюючого правового режиму господарювання, визначення якого було запропоновано у попередніх авторських дослідженнях [1].

Саме концесійний механізм стимулювання позитивних економічних трансформацій отримав на особливу увагу у стратегічних правових актах та концептуальних документах програмної спрямованості.

Зокрема, у Розділі 3 «Архітектура інвестицій та відновлення» Плану України, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р, наголошується на тому, що Міністерство економіки України тісно співпрацює з представниками реального сектору економіки щодо створення сприятливих умов розвитку концесійної діяльності. Додатково відзначається, що Міністерство фінансів України здійснює оцінку доцільності залучення державних інвестицій та оцінку фіскальних ризиків, пов'язаних з державними інвестиціями, насамперед щодо державно-приватного партнерства та концесій [2, с. 33]. Своєю чергою низка заходів, передбачених у Розділі 8 «Бізнес-середовище», переслідує мету узгодження національного законодавства у сфері державних закупівель, включаючи концесії та державно-приватне партнерство, з *acquis* ЄС [2, с. 187]. У Розділі 11 «Транспорт» стверджується, що потенціал для залучення приватних інвестицій мають проекти будівництва концесійних доріг, запровадження системи збору плати за проїзд з вантажних транспортних засобів та інші [2, с. 270]. Прогнозованість фіскальної політики, зокрема концесій та природоохоронного законодавства, відповідно до стандартів ЄС, задекларовано у Розділі 13 «Управління критично важливими матеріалами» ключовим фактором для залучення інвестицій [2, с. 304].

Дорожня карта реформування системи управління публічними інвестиціями [3] неодноразово згадує про переваги та можливості концесії як засобу реалізації публічних інвестицій. Зокрема, підкреслюється, що всі публічні інвестиції мають бути відображені у відповідному бюджеті – державному або місцевому – незалежно від джерел (доходи бюджету, включаючи гранти, внутрішні та зовнішні запозичення, кошти міжнародної технічної допомоги) та механізмів фінансування (пряме бюджетне фінансування, надання субвенцій, надання кредитів з бюджету та під державну або місцеву гарантію, концесія, державно-приватне партнерство). Окремо зроблено наголос на тому, що стосовно проектів державно-приватного партнерства та концесії буде додатково надана оцінка пов'язаних з їх реалізацією фіскальних ризиків [3, с. 9, 13].

Взаємозв'язок з відповідними позиціями Дорожньої карти реформування системи управління публічними інвестиціями простежується під час ознайомлення з положеннями розділу «Публічні інвестиційні проекти» Бюджетної декларації на 2025–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 751. Так, міститься застереження про те, що відповідно до нової моделі управління публічними інвестиціями, передбаченої зазначеною Дорожньою картою, доступ до бюджетного фінансування (зокрема, за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій та іноземних урядів) або державної підтримки (в рамках державно-приватного партнерства (концесії), державні гарантії) матимуть тільки ті публічні інвестиційні проекти, які пройшли попередній скринінг та пріоритетизацію і включені до єдиного проектного портфеля [4, с. 40–41].

Важливо наголосити на тому, що концесія, яка крізь призму норм права ЄС розглядається у нерозривному зв'язку з публічними закупівлями, що логічним чином пояснює розміщення аналізу стану розвитку законодавства України про концесію у розділі 5 «Публічні закупівлі» Звіту про прогрес України в рамках Пакета розширення ЄС 2023 року, складає важливу частину змістовних блоків переговорної рамки щодо вступу до ЄС. У Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення ЄС 2023 року привертається увага до того, що попри істотні зміни, яких зазнав Закон України «Про концесію» у 2019 році, норми останнього дотепер не в повній мірі

відповідають вимогам, встановленим у праві ЄС [5, с. 81]. У зв'язку з цим План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.02.2024 № 133-р, передбачає розробку та прийняття низки нормативно-правових актів, спрямованих на виконання рекомендації Європейської Комісії, сформульованої як «Здійснити прогрес в імplementації актів права ЄС, зокрема щодо концесій та державно-приватного партнерства» [6].

Зважаючи на вищевказане, актуалізується потреба у проведенні поглибленого аналізу концесійного законодавства України із обґрунтуванням напрямів його наближення до права ЄС, а саме у частині визначення шляхів транспозиції у національне законодавство Директиви 2014/23/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 26.02.2014 про укладення договорів концесії (далі – Директива 2014/23/ЄС) [7].

Вказаним обумовлюється науковий інтерес до окресленого кола проблем та доцільність виконання представленої дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових розробках юридичного профілю проблематика застосування правових засобів, спрямованих на створення сприятливих умов для здійснення господарської діяльності, знайшли вияв у працях Ю. Є. Атаманової, В. Е. Вакім, М. Д. Василенка, О. М. Вінник, С. І. Єршової, О. Р. Зельдіної, Л. В. Крупи, О. Е. Ліллемяе, Д. В. Лічак, А. В. Матвєєвої, Т. В. Некрасової, Я. В. Петруненка, О. П. Подцерковного, В. В. Поєдинок, С. В. Серебряка, Д. Ю. Сіюшова, Л. В. Таран, В. А. Устименка, І. М. Феофанової, В. В. Чайковської, В. С. Щербини та ін.

В той же час у запропонованому дослідженні приділяється увага недостатньо висвітленим у наукових джерелах питанням, пов'язаним із визначенням пріоритетних напрямів наближення концесійного законодавства України, норми якого складають основу стимулюючого правового режиму господарювання, до права ЄС.

Метою статті є висвітлення деяких аспектів наближення законодавства України про концесію як виду стимулюючого правового режиму господарювання до права ЄС.

Результати дослідження. Відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про концесію» від 03.10.2019, концесія визначається як форма здійснення державно-приватного партнерства, що передбачає надання концесієдавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг у порядку та на умовах, визначених концесійним договором, а також передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, що охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції [8].

З наведеного вище визначення поняття «концесія» випливає те, що така форма організації господарських зв'язків забезпечується концесійним договором у значенні договору між концесіонером та концесієдавцем, який визначає порядок та умови реалізації проєкту, що здійснюється на умовах концесії (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про концесію»).

Слід наголосити на тому, що важливого значення набуває питання відмежування концесійного договору та державного контракту, що зумовлює предмет регулювання законодавства про концесію у ЄС та суперечливо отримало відтворення у законодавстві України.

Як наголошується у Аналітичній записці № 31 «Державні закупівлі. Директиви ЄС-2014: договори концесії», підготовленої за спільної ініціативи Організації

економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, «... якщо спеціальні положення, що регулюють діяльність у певному секторі, виключають ризики концесіонера, гарантуючи йому повернення інвестицій чи витрат, то такий договір не може вважатися концесією. Аналогічно, якщо концесіонер отримує винагороду за регульованими тарифами, розрахованими у такий спосіб, що це покриває усі його витрати та інвестиції, це буде вважатися не концесією, а державним контрактом.» (курсив мій – ОК) [9, с. 5].

Додатково на зазначену обставину звертається увага у преамбулі Директиви 2014/23/ЄС (доступна для ознайомлення у редакції документа станом на 01.01.2016). Зокрема, у п. 18 преамбули наводиться наступне положення:

«18. Труднощі, пов'язані з тлумаченням понять концесії та державного договору, призвели до тривалої правової невизначеності серед зацікавлених сторін і дали поштовх численним постановам Суду Європейського Союзу. Таким чином, визначення концесії має бути уточнене, зокрема, посилаючись на концепцію підприємницького ризику. Головна особливість концесії, а саме право на використання робіт або послуг, завжди передбачає передачу концесіонеру підприємницького ризику економічного характеру, враховуючи можливість того, що він не компенсує зроблені інвестиції та витрати в ході використання робіт або послуг, наданих за звичайних умов експлуатації, навіть якщо частина ризику залишається в державного замовника або в організації-замовника. Застосування спеціальних норм, що регулюють надання концесій, не було б виправданим, якби державний замовник або організація-замовник звільнили суб'єкта підприємницької діяльності від будь-яких можливих втрат, гарантуючи мінімальний дохід, рівний або вищий за зроблені інвестиції і витрати, які суб'єкт підприємницької діяльності повинен понести в рамках виконання договору. У той же час необхідно зазначити, що певні домовленості, які оплачуються виключно державним замовником або організацією-замовником, повинні кваліфікуватися як концесії, де компенсація інвестицій і витрат, понесених суб'єктом підприємницької діяльності для виконання роботи або надання послуги, залежить від фактичного попиту на них або від забезпечення надання послуги або від коштів.» [7; 10, с. 543].

Крім того, абз. 1 п. 19 преамбули Директиви 2014/23/ЄС розвиває положення п. 18, звертаючи увагу на те, що у разі коли врегулювання за конкретними секторами усуває ризик, передбачаючи гарантії концесіонеру щодо безбитковості стосовно інвестицій та витрат, понесених для виконання договору, такий договір не слід розглядати як концесійний в контексті цієї Директиви [7; 10, с. 543].

Зазначений критерій визначення предмета регулювання концесійного законодавства отримав відтворення у Законі України «Про концесію», зокрема абз. 3 ч. 6 ст. 2 містить застереження про те, що дія цього Закону не поширюється на проекти, які передбачають отримання інвестором повного відшкодування здійснених ним інвестицій за рахунок коштів державного або місцевого бюджету. Проте зазначене суперечливо розвивається у подальших статтях Закону України «Про концесію», а саме про певні відступи від сформульованого в абз. 3 ч. 6 ст. 2 правила наочно свідчить ч. 2 ст. 34 цього Закону, яка містить наступне положення:

«2. Концесійним договором можуть бути передбачені платежі концесіонера на користь концесіодавця та/або платежі концесіодавця на користь концесіонера. Умови та порядок здійснення таких платежів визначаються концесійним договором відповідно до закону.

Платежі концесіодавця на користь концесіонера можливі у випадку, якщо концесіонер не може отримати повне відшкодування здійснених ним інвестицій за рахунок користувачів (споживачів) послуг.» (курсив мій – ОК) [8].

Отже, ч. 2 ст. 34 Закону України «Про концесію» всупереч встановленому обмеженню предметної сфери Закону України «Про концесію» (абз. 3 ч. 6 ст. 2) допускає повне відшкодування здійснених концесіонером інвестицій. Вказане додатково свідчить про неврахування підходів до визначення кола відносин, що охоплюються Директивою 2014/23/ЄС, та відмежування концесійних договорів від державних контрактів. Відтак, виявлена у Законі України «Про концесію» колізія підлягає виключенню шляхом приведення ч. 2 ст. 34 у відповідність із абз. 3 ч. 6 ст. 2 цього Закону та врахування положень Директиви 2014/23/ЄС.

Заслуговують на увагу критерії надання концесії, передбачені Директивою 2014/23/ЄС, а саме ст. 41 встановлює те, що критерії надання повинні бути пов'язані з предметом концесії та не надавати необмеженої свободи вибору державному замовнику або організації-замовнику. Зазначені критерії можуть включати, зокрема, екологічні, соціальні або пов'язані з інноваціями критерії (п. 2). Норма п. 2 ст. 41 Директиви 2014/23/ЄС є логічним продовженням припису п. 3 ст. 30 цієї Директиви, згідно з якою держави-члени вживають належних заходів для забезпечення того, щоб виконання концесійних договорів суб'єкти підприємницької діяльності здійснювали відповідно до діючих зобов'язань у сфері охорони навколишнього середовища, соціального та трудового права, встановлені правом Союзу, національним законодавством, колективними договорами або положеннями міжнародного екологічного, соціального та трудового права, переліченими у Додатку X [7; 10, с. 585, 594].

Важливо і те, що екологічні та соціально-трудова критерії можуть визнаватися невід'ємною частиною характеристик предмета концесії, про що свідчить норма ст. 36 Директиви 2014/23/ЄС. Так, наголошується на тому, що технічні та функціональні вимоги визначають характеристики, необхідні для робіт або послуг, що є предметом концесії. Вони повинні бути викладені в концесійних документах. Ці характеристики можуть стосуватись конкретного процесу виробництва або виконання та надання певних робіт або послуг за умови, що вони пов'язані з предметом договору і відповідають його вартості та цілям. Характеристики можуть, наприклад, включати рівень якості, *рівні екологічних та кліматичних параметрів, елементи всіх вимог (зокрема, доступність для осіб з обмеженими фізичними можливостями)* та оцінку відповідності, результативність, безпечність або обсяг, термінологію, символи, тестування та методи випробувань, маркування та етикетування, або інструкції для користувачів (п. 1) [7; 10, с. 588].

Водночас Закон України «Про концесію» не містить належного рівня конкретизації екологічних, соціально-трудова та інноваційних критеріїв, які мають висуватися як до претендентів на отримання концесії, так і до предмета концесії. Як впливає зі змісту ч. 4 ст. 8 Закону України «Про концесію», в умовах проведення концесійного конкурсу обов'язково зазначаються:

- опис об'єкта концесії;
- строк проведення концесійного конкурсу;
- загальний опис критеріїв відбору претендентів або вимог до переможця (у разі проведення концесійного конкурсу в ЕТС без проведення прекваліфікації);
- визначення істотних умов концесійного договору, зокрема визначення переліку робіт та послуг, що повинні надаватися концесіонером, визначення прогнозованих джерел доходу концесіонера;
- розмір реєстраційного внеску, що підлягає сплаті претендентом;
- граничний обсяг та форма державної підтримки (якщо така підтримка передбачена);
- вимоги до розміру та форми забезпечення конкурсної пропозиції (за наявності);
- утворення юридичної особи - резидента України для укладення концесійного договору у разі, якщо переможцем конкурсу буде визначено нерезидента або об'єднання юридичних осіб, учасниками якого є нерезиденти;

– інші умови за рішенням концесієдавця.

Додатково ч. 4 ст. 8 Закону України «Про концесію» містить положення про те, що умовами проведення концесійного конкурсу можуть бути передбачені обов'язки концесіонера щодо:

– працевлаштування в рамках виконання концесійного договору певної кількості працівників балансоутримувача або інші соціальні зобов'язання, що покладаються на концесіонера (за наявності);

– внесення одноразового фіксованого платежу на користь концесієдавця, балансоутримувача, міжнародної фінансової організації відповідно до статті 34 цього Закону;

– фінансування будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту, технічного переоснащення) об'єктів суміжної інфраструктури (залізничних, автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерних комунікацій тощо), які не є об'єктом концесії, але необхідні для реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, та умови повернення таких інвестицій;

– інші зобов'язання за рішенням концесієдавця.

Як можна переконатися, норма ч. 4 ст. 8 Закону України «Про концесію» передбачає можливість покладення на концесіонера окремих соціально-трудоових обов'язків, в той час як обов'язки з дотримання екологічних, кліматичних та інноваційних вимог не знайшли належного рівня відтворення та деталізації. Вбачається, що в цій частині Закон України «Про концесію» має бути приведений у відповідність з Директивою 2014/23/ЄС.

Слід також звернути увагу на те, що Директива 2014/23/ЄС, як згадується в Аналітичній записці № 31 «Державні закупівлі. Директиви ЄС-2014: договори концесії», є частиною пакету законів, що реформують процедури ЄС у сфері закупівель [9, с. 2]. Саме Главою 8 «Державні закупівлі» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС охоплюються концесійні відносини. Зокрема, п. 1 ст. 149 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначає сферу застосування Глави 8 наступним чином: «1. Ця Глава застосовується до державних контрактів на виконання робіт, постачання товарів та надання послуг, а також до контрактів на виконання робіт, постачання товарів і надання послуг у комунальному та інфраструктурному секторах, а також договорів концесії на виконання робіт та надання послуг.» [11].

Відтак, виправданим та релевантним вимогам права ЄС слід визнати п. 1 Операційного плану реалізації у 2024–2025 роках Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024–2026 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.02.2024 № 76-р [12], яким передбачається розроблення низки законопроектів, у тому числі, щодо запровадження процедур укладення договорів концесії згідно з принципами та положеннями Директиви 2014/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 26.02.2014 про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС (далі – Директива 2014/24/ЄС) [13].

У зв'язку з цим логічним продовженням запланованих законодавчих змін виглядатиме закріплення вимоги про поширення законодавства про публічні закупівлі на концесійні відносини та відносини, що виникають у межах державно-приватного партнерства (зважаючи на те, що концесія кваліфікується як форма здійснення державно-приватного партнерства).

Адже на даний час Закон України «Про концесію» встановлює, що на відносини, що виникають у зв'язку з вибором концесіонера, виконанням концесійного договору та наданням державної підтримки проектів, що здійснюються на умовах концесії,

не поширюється дія законодавства про публічні закупівлі (ч. 4 ст. 2). Аналогічним чином законодавство про публічні закупівлі не поширюється на відносини, що виникають у зв'язку з вибором приватного партнера та виконанням договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, та з наданням державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства (ч. 4 ст. 2 Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 [14]).

Підсумовуючи вищенаведене, варто зауважити, що наведені у цьому дослідженні пункти та статті Директиви 2014/23/ЄС, на користь імплементації яких було наведено аргументи, визнані у якості обов'язкових елементів Директиви 2014/23/ЄС, що підлягають імплементації у законодавство України. Зазначене підтверджується оновленою редакцією Додатку XXI до Глави 8 «Державні закупівлі» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Рішення № 1/2018 Комітету Асоціації Україна – ЄС у торговельному складі від 14.05.2018 [15]).

Висновки. За підсумками виконаного дослідження можна дійти наступних висновків:

– відзначається, що важливого значення набувають інвестиційно орієнтовані правові засоби організації господарських зв'язків та залучення фінансових коштів бізнесу у повоєнне відновлення економіки, серед яких особливого значення набуває концесія;

– наголошується на тому, що концесія складає важливу частину змістовних блоків переговорної рамки щодо вступу до ЄС, у зв'язку з чим актуалізується потреба у обґрунтуванні напрямів наближення концесійного законодавства України до права ЄС, а саме у частині визначення шляхів транспозиції у національне законодавство Директиви 2014/23/ЄС;

– обґрунтовано положення про важливість врахування підходів, які отримали закріплення у праві ЄС, щодо відмежування концесійного договору та державного контракту, що зумовлює предмет регулювання законодавства про концесію у ЄС. Суперечливе відтворення зазначених підходів у законодавстві України заклало внутрішню колізію у Законі України «Про концесію», яка полягає у закріпленні можливості повного відшкодування здійснених концесіонером інвестицій (ч. 2 ст. 34) всупереч встановленому обмеженню предметної сфери Закону України «Про концесію» шляхом виключення з-під сфери дії цього Закону проєктів, які передбачають повне відшкодування (абз. 3 ч. 6 ст. 2). Доводиться, що виявлена у Законі України «Про концесію» колізія підлягає виключенню шляхом приведення ч. 2 ст. 34 у відповідність із абз. 3 ч. 6 ст. 2 цього Закону та врахування положень Директиви 2014/23/ЄС;

– встановлено, що Закон України «Про концесію» передбачає можливість покладення на концесіонера окремих соціально-трудоових обов'язків, в той час як обов'язки з дотримання екологічних, кліматичних та інноваційних вимог, що отримали закріплення у Директиві 2014/23/ЄС, не знайшли належного рівня відтворення та деталізації. У зв'язку з цим запропоновано Закон України «Про концесію» в цій частині привести у відповідність до Директиви 2014/23/ЄС;

– визнається, що виправданим та релевантним вимогам права ЄС є захід, встановлений Операційним планом реалізації у 2024-2025 роках Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки, яким передбачається розроблення низки законопроєктів, у тому числі, щодо запровадження процедур укладення договорів концесії згідно з принципами та положеннями Директиви 2014/24/ЄС. У зв'язку з цим логічним продовженням запланованих законодавчих змін пропонується визнати закріплення вимоги про поширення законодавства про публічні закупівлі на концесійні відносини та відносини, що виникають у межах державно-приватного партнерства (зважаючи на те, що концесія кваліфікується як форма здійснення державно-приватного партнерства).

Список використаних джерел:

1. Курепіна О. Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання у системі господарського права: поняття та співвідношення зі спеціальним режимом господарювання. *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 18–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.018>.
2. Про схвалення Плану України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D1%80#Text>.
3. Дорожня карта реформування системи управління публічними інвестиціями. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Дорожня_карта_УПІ.pdf.
4. Бюджетна декларація на 2025-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 751. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2024-%D0%BF#Text>.
5. Commission staff working document Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy. Brussels, 8.11.2023. SWD(2023) 699 final. *European Commission website*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf.
6. План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.02.2024 № 133-р. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2024-%D1%80#Text>.
7. Consolidated text: Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts (Text with EEA relevance) Text with EEA relevance. *Офіційний веб-сайт Eur-lex. Access to European Union Law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0023-20240101/>
8. Про концесію: Закон України від 03.10.2019 № 155-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text>.
9. Brief 31 «Public Procurement. 2014 EU Directives: Concessions». *OECD*. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2014/07/2014-eu-directives_g17a25f7/5js4vmnhxxq3-en.pdf.
10. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. Збірник директив ЄС з питань державних закупівель (Зі вступним словом Стіна Бруун-Нільсена та Доктора Юджина Стюарта), січень 2015 року. *Донецька обласна державна адміністрація (Міжнародні правила держзакупівель)*. URL: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/zakupivli/dodatok-31dyrektyvy-yes-po-zakupivlyah-1.pdf>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
12. Операційний план реалізації у 2024-2025 роках Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.02.2024 № 76-р. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2024-%D1%80#Text>.

13. Consolidated text: Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC (Text with EEA relevance) Text with EEA relevance. *Офіційний веб-сайт Eur-lex. Access to European Union Law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0024-20240101>.

14. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.

15. Оновлення Додатку XXI до Глави 8 «Державні закупівлі» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію і надання позитивного висновку стосовно Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти»): Рішення № 1/2018 Комітету Асоціації Україна – ЄС у торговельному складі від 14.05.2018. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-18#Text.